

Політика України щодо Польщі. Погляд з Варшави

ВОЙЦЕХ КОНОНЬЧУК

Листопад 2018

- Актуальна ситуація польсько-українських відносин виглядає досить парадоксально. З одного боку, обидві сторони мають численні спільні інтереси, розвивається військово-економічне співробітництво, Польща є основною країною міграції українців. З іншого ж боку, маємо складну історію, яка призвела до найгіршого погіршення взаємовідносин між Варшавою та Києвом після 1991 року, що падає тінню на відносини між Варшавою та Києвом.
- Українська керівна еліта ніколи не визначила, що Україна дійсно хоче від Польщі і яке місце Варшави в українській зовнішній політиці. Зрозуміло, що концепція "польського адвоката", прийнята ще в 90-тих роках, вимагає зараз «ребрендингу» та адаптації до нових умов. Обидві країни наголошують, що неоімперіалістична політика Росії становить спільну загрозу, але лише на цьому важко створити міцну основу для співпраці.
- У найближчому майбутньому, яке можна передбачити, історія залишатиметься головною проблемою польсько-українських відносин. Метою обох сторін має стати нейтралізація впливу історичних суперечок на порядок денний двосторонніх відносин. Очільники в Києві повинні пам'ятати, що дії України в сфері сторії (включаючи, наприклад, заборону польських ексгумацій) звужують поле діяльності кожного польського уряду щодо України.

Зміст

Україна після Революції гідності.	4
Історія як головна проблема	4
У пошуках української «доктрини Гедройця»	6
Справжні виміри співпраці.	8
Висновки та рекомендації.	8
1. Нейтралізація впливу історії.	8
2. Чого Україна хоче від Польщі?	9
3. Відновлення довіри та краще спілкування.	10

Актуальна ситуація польсько-українських відносин виглядає досить парадоксально. З одного боку, обидві сторони мають багато спільних інтересів, вони мають подібне ставлення до багатьох міжнародних питань, включаючи загрозу з боку Росії, розвивається військова та економічне співробітництво. Особливо наявність близько одного мільйона українських мігрантів у Польщі створила новий соціальний контекст для розвитку двосторонніх відносин. З іншого ж боку, тінню на зв'язки між Варшавою та Києвом лягає складна історія, яка через зміну історичної політики обох країн, призвела до найгіршого погіршення взаємовідносин з 1991 року. Хоча історичні суперечки викликають сильні емоції з обох боків кордону та домінують у висвітленні в ЗМІ, вони не вплинули на зміну політичної риторики ні Польщі, ні України, що підкреслює незмінну стратегічну важливість взаємовідносин.

Метою цього тексту є, перш за все, спроба показати політику Києва щодо Польщі з точки зору польського дослідника. Перша частина – це огляд найважливіших віх двосторонніх відносин, починаючи з історії, яка стала головною проблемою й спричинила дефіцит довіри. Сюди також включено роздуми про те, чи має Україна політичну концепцію щодо свого західного сусіда. Друга частина складається з висновків та рекомендацій стосовно майбутнього польсько-українських відносин. Автор припускає, що для цього необхідно поглибити дискусію, яка відповідатиме на нові виклики та адаптуватимуться до змін, що відбуваються в обох країнах.

Україна після Революції гідності

Слід зазначити, що Україна 2018 року дуже відрізняється від України 2013 року. Революція гідності спричинила фундаментальні зміни, які, хоча в основному і є корисними, але для польсько-українських відносин принесли також нові виклики та спровокували найбільшу за чверть століття їх переоцінку. Наслідком події 2014 року стало прискорення процесу розбудови та зміцнення української держав-

ної ідентичності. Вихід України зі сфери впливу Росії й однозначний вибір західного напрямку як стратегічного не лише керівною елітою, але й вперше переважною більшістю населення, мабуть, є найбільш вагомою зміною на міжнародному рівні на європейському континенті протягом останніх десятиліть. Наслідком змін стала поява нової України, яка суттєво впливає на ситуацію в усьому регіоні. Революція гідності та безперервна війна з Росією, звичайно, не тотожна з безпосередньою європеїзацією України, але чіткий поворот до Заходу залишатиметься безапелятивним напрямком. Повернення до старої моделі українсько-російських відносин вже неможливе, оскільки Київ незворотно віднайшов свою суб'єктивність.

Процес змін, розпочатий в Україні після 2014 року, залишається незавершеним і перед Україною виникає чимало викликів, навіть більших, ніж Росія, це у тому числі й системна корупція, розчаровуючий процес реформ та надто повільна трансформація політичної системи. Немає сумніву, що європеїзація України буде складною й займе багато років, проте можна сподіватися, що вона буде успішною. Події останніх чотирьох років одночасно показують, що слабка та корумпована українська держава у відносинах зі своїми сусідами може боротися за власні інтереси. Йдеться, перш за все, про Росію, яка, напевно, ще не зрозуміла, що програла війну з Україною, тому що, як зауважив пів століття тому відомий польський політичний оглядач Юліуш Мерошевський, - Росія українців як правило недооцінює. Нова асертивність Києва виявилася також у відносинах з іншими сусідами: Угорщиною, Польщею, Румунією, Білоруссю та навіть з Європейським Союзом. У специфічний спосіб виявилася вона також у відносинах з Польщею, оскільки спричинила активізацію суперечок щодо історії.

Історія як головна проблема

Очевидно, найбільш серйозною, - й насправді одною складною, - проблемою в польсько-українських відносин є історичне питання.

Важливість цієї теми вплинула на те, що більша частина цього тексту стосується аналізу історичних суперечок. Передусім йдеться про оцінку подій, що відбулися під час Другої світової війни між поляками та українцями на Волині та в Галичині. У Польщі немає суперечок щодо інтерпретації цих подій. Не вдаючись у подробиці, польські історики погоджуються, що в 1943-1945 роках УПА здійснила навмисну етнічну чистку, спрямовану на усунення польського населення з цих теренів. Під час цих злочинів загинуло близько 100 000 переважно цивільних поляків. В результаті протидій польських відділень було вбито кілька тисяч українців, переважно також цивільних.

В Україні ці трагічні події оцінюються по-різному. Ця проблема часто висвітлюється в засобах масової інформації та журналістами як "конфлікт між польською та українською правдою"¹. Проте це дуже неточно, оскільки насправді не існує "польського" та "українського боку" в оцінках того, що відбулося тоді між двома народами. В Україні є історики, які пишуть про Волинь як "геноцид проти поляків" (у тому числі й відомий історик Ярослав Грицак). Серед західних істориків точиться суперечка в основному про те, чи Волинську трагедію назвати геноцидом, однак загалом існує консенсус, що це була навмисна антипольська акція УПА (наприклад, праці американських істориків Тімоті Снайдера або Джаредда Макбрайда).

Для сьогоднішньої України тема Волині незручна й вона воліла б її уникнути, проте Україна змушена реагувати через втручання Польщі². Як наслідок, у своїй історичній політиці Київ прийняв стратегію симетрії провину, яка полягає у переконанні, що відбулася польсько-українська війна, в ході якої обидві сторони здійснювали подібні за важкістю злочини. Така ідея, що є повторенням версії, підтриманої Українським інститутом національ-

ної пам'яті - головним осередком створення української історичної політики, переважає в статтях українських журналістів та висловлюваннях експертів і політиків. Варто зазначити, що апологетичне бачення УПА, поширене за сприяння Українського інституту національної пам'яті, поділяє лише частина суспільства. Згідно з останніми соціологічними дослідженнями, 24% українців сприймають активність УПА позитивно, 20% нейтрально та 29% негативно³.

Політика Українського інституту національної пам'яті та прихід до влади у Польщі наприкінці 2015 року партії «Право та справедливість», для якої історична політика стала одним з пріоритетів (результатом чого стало прийняття рішення Сейму від липня 2016 р. про визнання Волинського злочину геноцидом), спричинили значне загострення існуючого конфлікту історичної пам'яті. Це, в свою чергу, наклало відбиток на атмосферу у двосторонніх відносинах. Польсько-українські дискусії щодо складної історії, хоча вони почалися ще в 90-х роках, після 2014 року ускладнювалися, також через значне зменшення рівня плюралізму в українських історичних дискусіях.

Історичні суперечки спалахнули в квітні 2015 року, коли Верховна Рада прийняла рішення про визнання УПА борцями за незалежність України. Це сталося через декілька годин після проукраїнського виступу в українському парламенті президента Польщі Броніслава Коморовського, яке Варшава визнала навмисною акцією й за «ляпас». У Польщі невдоволення викликає героїзація УПА та її лідерів, таких як Роман Шухевич, які відповідальні за масові злочини проти поляків. У квітні 2017 року українська сторона призупинила видачу дозволів на польські пошукові та ексгумаційні роботи в Україні. Ця заборона стосується не тільки жертв Волинського злочину, але й охоплює всю територію України загалом, в тому

1. Гарним прикладом є назва книги „Війна двох правд. Поляки та українці у кривавому XX столітті” (під ред. В. Кіпіяні), Київ 2017.

2. T. A. Olszański, Wielka dekomunizacja. Ukraińska polityka historyczna czasu wojny, Центр східних досліджень, 2017, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/punkt-widzenia/2017-09-13/wielka-dekomunizacja>

3. T. Stryjek, J. Konieczna-Salamatin, N. Otrishchenko, O pamięci współczesnych Polaków i Ukraińców w świetle badań z początku 2018 r., ISP PAN, 15 maja 2018, http://konieczna-salamatin.eu/pliki/CC_15maja_udostepniona.pdf

числі й жертв польсько-більшовицької війни 1920 року. Рішення Києва стало відповіддю на розбір пам'ятника УПА в селі Хрушовіце в квітні 2017 року, що стало результатом адміністративного рішення війта місцевої гміни. У 2014-2017 роках у Польщі мали місце акти вандалізму щодо півтора десятка пам'ятників та могил УПА. Одночасно в той же час постраждали декілька польських кладовищ та меморіальних об'єктів в Україні. Варшава вважає заборону на польські ексгумації, яка діє уже понад півтора року, непропорційною та як крок, який важко пояснити з етичної точки зору.

Після прийняття Сеймом в січні 2018 року поправки до закону про Інститут національної пам'яті, який передбачає покарання за заперечення злочинів українських націоналістів, Київ відреагував дуже негативно, вимагаючи зміни цих положень. До наступного напруження дійшло в липні 2018 року, коли на 75-ту річницю так званої «Кривавої неділі» (в 1943 році УПА напала майже на 100 польських сіл), президент Анджей Дуда відвідав Волинь, а президент Петро Порошенко відвідав Сагринь у Польщі, де в березні 1944 року військові польської Армії Крайової та Батальйонів Хлопських вбивали українських мешканців. Сторони не змогли домовитися про спільні святкування, однак відвідини українського президента меморіального місця без зв'язку з річницею трагічних подій безпосередньо під час польських вшанувань Волинського злочину сприйнялися в Польщі як ще одне підтвердження того, що Україна слідує підходу симетрії провин. Останнім таким прикладом є прийняття 8 листопада 2018 р. Верховною Радою України резолюції про депортацію українського населення в 1944-1951 рр., в якій Польща була звинувачена в тому, що вона була «колонізатором», але водночас не було зафіксовано, що провина за депортацію українців належить комуністичному режиму Польщі та Радянського Союзу.⁴

4. Також, в пояснювальній записці зазначено, що «Всі застосовані дії за міжнародним правом мають ознаки геноциду етнічного українського народу». <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=64438&pf35401=461266>

Польсько-український конфлікт пам'яті, який поглиблюється після 2014 року, породжує багато емоцій з обох сторін і привертає увагу засобів масової інформації, які широко інформують про подальші історичні суперечки. Хоча, як показано далі в тексті, це не впливає блокуюче на інші аспекти двостороннього співробітництва, але, безумовно, сприяє погіршенню його загального клімату. Важливим є те, що з польської точки зору діяльність української сторони радикалізує деяких польських виборців (відповідно до логіки «Чому Польща повинна підтримувати країни, які блокують польську ексгумацію?»), що збільшує для кожного польського уряду ціну залучення до позитивної діяльності на користь України.

У пошуках української «доктрини Гедройця»

Демократична Польща після 1989 року прийняла за основу своєї східної політики концепції, розроблені після Другої світової війни еміґраційним часописом «Культура», редактором якого був Єжи Гедройць. Вони закладали серед інших беззаперечне визнання післявоєнного східного кордону та стратегічне значення України. Польща стала першою країною в світі, яка в 1991 р. визнала незалежність України, а наступні польські уряди послідовно підтримували молоду українську державу, її державність, зусилля у напрямку демократизації, європейської інтеграції. Поляки нагадували про українську справу на міжнародній арені в рамках неофіційного гасла «Україна - не Росія». Польща була також однією з небагатьох європейських країн, що у своїй східній політиці послідовно дотримувалася лінії «Спершу Україна, а потім Росія». Варто також відзначити, що за даними соціологічних досліджень 87% поляків вважають Україну європейською державою, у той час так само думають лише 54% німців, 48% французів і 43% голландців⁵.

Наскільки українське питання завжди залишалося одним з найважливіших у зовнішній

5. <https://yes-ukraine.org/en/Yalta-annual-meeting/2017/polls>

політиці Польщі, настільки польське питання в українській зовнішній політиці відіграло незначну роль. Хоча у 90-ті роки з'явилася концепція «стратегічного партнерства», яка охоче повторювалася в Києві, та «польського адвоката України», який лобіює інтереси України в Європі. Проте українські політики ніколи не визначили, чого Україна дійсно хоче від Варшави. Якщо доля польсько-українського партнерства в майбутньому має бути чимось більшим, ніж просто пропагандистським гаслом, то необхідно, щоб Україна взяла на себе співвідповідальність за спільні взаємини, в яких рушійною силою уже чверть століття виступає Варшава. Аналізуючи події в польсько-українських відносинах за понад 25 років варто зауважити, що Польщі завжди залежало більше, ніж Україні. Українська «доктрина Гедройця», тобто будь-яка концепція, яка б визначала місце Польщі у зовнішній політиці України, ніколи не була створена. Важко було б навіть знайти який-небудь текст важливого українського політика, який намагався б визначити чого ж Україна хоче від Польщі, яке значення Варшави в західній українській політиці. Натомість голосним відлунням пролунала зверхня стаття відомого журналіста й співголови Польсько-українського форуму партнерства Віталія Портнікова, який не лише не спробував визначити, що Київ очікує від Польщі, а висловив тезу про те, що «Польща потребує Україну більше, ніж Україна Польщу»⁶.

Серед тез, що постійно з'являються в описах як у Польщі, так і в Україні, є переконання, що «немає незалежної Польщі без незалежної України». Ця думка набула популярності протягом останніх двох десятиріч як обґрунтування розвитку стратегічних польсько-українських відносин, але вона втратила силу після вступу Польщі до НАТО у 1999 році.

Безпека України, безумовно, є важливою проблемою для Польщі, але, польська без-

пека залежить не від України, а передусім від майбутнього, співробітництва та стабільності Північноатлантичного альянсу. Сьогодні українські політики охоче, але легковажно звертаються до цих слів, які виступають зручною заміною для відсутності української ідеї щодо відносин з Польщею.

Очевидний і часто повторюваний в Києві (також й у Варшаві) постулат - це посилення на російську загрозу. Незважаючи на те, що це слушний постулат, однак на самому підкресленні загрози неоімперіалістичної політики Росії важко побудувати міцний фундамент співпраці. Багато українців готові задекларувати не стільки польсько-українську дружбу, скільки загальну неприязнь до росіян. На хвилі тих емоцій через двосторонні історичні суперечки Росія почала зникати з поля зору як той відомий третій, що наживається на сварці. У той же час слід пам'ятати пересторогу відомого українського публіциста Богдана Осадчука, написану ще в 2000 р., що «Кремль має концепцію відчуження Польщі та України. Це, мабуть, ключове завдання російської дипломатії в нашому регіоні»⁷. Сьогодні вона актуальне, ніж будь-коли раніше. Дефіцит довіри викликав те, що нерідко деякі українські політики та коментатори почали порівнювати польську політику щодо України із політикою путінської Росії, або навіть припускати, що в якомусь моменті Варшава може заявити про територіальні претензії⁸. Звичайно, це - абсурд, який свідчить про значний рівень недовіри України до Польщі. Свідченням цього є результати опитування, проведеного в кінці 2017 року командою «Ради зовнішньої політики Українська призма» серед українських дослідників міжнародних справ, яких запитали про держави найбільш ворожі до України. Несподівано на п'ятому місці опинилася Польща.

7. B. Osadczuk, *Ukraina, Polska, świat*, Sejny 2000, c. 330.

8. Наприклад Іван Патриляк, декан історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Навіщо це полякам?, *Expres.ua*, 6.08.2016, <https://expres.online/archive/main/2016/08/06/196864-navishcho-polyakam>

6. В. Портніков, *Діти й дорослі*, LB.ua, 9.11.2017, https://ukr.lb.ua/news/2017/11/09/381462_diti_y_dorosli.html

Справжні виміри співпраці

З обох боків кордону слід постійно нагадувати, що польсько-українські відносини не складаються лише з історичних суперечок, але така співпраця у багатьох сферах є безпрецедентно високою. Варто поглянути на деякі з найважливіших аспектів, особливо на ті, які рідко помічають:

- **Військова співпраця.** Згідно з даними Міністерства оборони України за 2014-2017 роки, Польща є четвертим за величиною іноземним постачальником військової допомоги для української армії після США, Канади та НАТО⁹. Після 2014 року суттєво зросла співпраця між оборонними секторами, що відображається в участі декількох десятків польських інструкторів у підготовці української армії, в тому числі й спецназу. У 2016 році оперативна готовність була досягнута Литовсько-польсько-українською бригадою (LITPOLUKRBRIG, 4500 солдат). Регулярно проводяться спільні військові навчання.
- **Підтримка на міжнародній арені.** Польща залишається державою, яка підтримує європейську інтеграцію України та пояснює її міжнародне значення для світу. Польська підтримка України завжди була однозначною та безумовною і вона не змінилася. Роль Варшави важлива у лобюванні щодо збереження санкцій ЄС проти Росії та боротьбі з проектом газопроводу Nord Stream 2, що серйозно підриває інтереси України. У Європі дуже мало країн, які поділяють українську вразливість у відносинах з Росією.
- **Економічне співробітництво.** Польсько-український торговельний обмін швидко зростає. Польща вже є другим найбільш важливим після Росії зовнішнім ринком для експорту українських товарів (7% від загального обсягу експорту), і не виключе-

но, що незабаром стане першим¹⁰. Обидві країни працюють над збільшенням пропускнуго потенціалу транскордонних газових з'єднань, що в разі потреби дозволить забезпечити постачання сировини у західному напрямку. У грудні 2015 року Національний банк Польщі дозволив Центральному банку України валютний своп на суму 1 млрд. євро, що стабілізує вплинуло на українську фінансову систему.

- **Людські взаємини.** Надзвичайно важливим новим контекстом є те, що близько мільйона українців, що працюють у Польщі, яких потребує польська економіка, переводять фінансові ресурси (близько 4% ВВП України). Це є справжнім покращенням ситуації багатьох українських домогосподарств. Варто також відзначити, що протягом кількох років Польща перебуває на чолі симпатії українців до зарубіжних країн - 50% українців заявляють про свою симпатію до Польщі, тоді як лише 7% - про свою відразу¹¹. Також потрібно зазначити, що після 2015 року значно збільшилась кількість польсько-українських молодіжних обмінів.¹²

Висновки та рекомендації

1. Нейтралізація впливу історії

Можна прийняти за аксіому, що в найближчому майбутньому історія залишатиметься основною проблемою польсько-українських відносин. Наскільки складним це б не було, цілком має бути нейтралізація впливу історичних суперечок на поточний перебіг двосторонніх відносин. Як діяти в цій ситуації? У 1976 році Єжи Ґедройць писав до відомого українського

9. Від аптечок до технологій: як Захід допомагає українській армії, Центр громадського моніторингу та контролю, 29.01.2018, pamyad.org/uk/2018/01/29/vid-aptechok-do-tehnologij-yak-zahid-dopomagaye-ukrayinskij-armiyi

10. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/ztt/ztt_u/ztt_0818_u.htm

11. Public Opinion Survey of Residents of Ukraine November 15 – December 2017, www.iri.org/sites/default/files/2018-1-30_ukraine_poll_presentation.pdf

12. Національний центр культури та польсько-українська Рада молодіжних обмінів виділили в 2018 році близько 1,3 млн. євро на ці проекти.

історика та еміграційного активіста Івана Кедрина-Рудницького: «Між поляками та українцями є багато питань - неприємних чи дуже важких питань (...) Нормалізація відносин – в інтересах наших народів, що вимагає відваги сказати собі в очі усю правду, в лише правду». Цей рецепт є, безумовно, актуальним.

Необхідно вести відкритий і чесний історичний діалог, і не тільки серед істориків. Вигодкою є часто повторюваний постулат «залишити історію для істориків», тому що це не вирішить проблеми. Ніде у світі конфлікт пам'яті між двома сусідніми народами не був вирішений лише істориками. Не слід мати ілюзій - критичний погляд України на «чорні сторінки» своєї історії займе ще деякий час. Немає народу, який би пройшов це легко. Польські дискусії, наприклад, про злочин в Єдвабному, це підтверджують. У довгостроковій перспективі можна лише сподіватися на певне зближення позицій та оцінок. Це, однак, вимагає ставлення та дій української влади, які призвели б до чіткого та однозначного визначення того, що сталося у Волині та Галичині.

Примирення знаходиться в інтересах обох сторін, оскільки це призвело б до «детоксикації» теперішньої атмосфери. Два роки тому проф. Гжегож Мотика, провідний дослідник Волинського злочину, написав, що проривом могло б бути виголошення простого речення представником української держави, а саме: «У 1943-1945 роках УПА здійснила масові вбивства поляків, які не можна виправдати - ми їх засуджуємо»¹³. Таке речення ніколи не було озвучене жодним українським політиком. Тут йдеться не про те, чи назве Україна те, що трапилося геноцидом, а чи однозначно засудить антипольську акцію УПА. Варто при нагоді нагадати, що «акцію Вісла» засудив польський Сенат у формі окремої резолюції та президент Леха Качиньський, який також у спеціальному виступі висловив свій жаль з приводу акції нищення церков на Холмщині в 1938 році.

13. G. Motyka, *Wołyń '43. Ludobójcza czyńska – fakty, analogie, polityka historyczna*, Kraków 2016, с. 246.

Журналісти відіграють у цьому процесі важливу роль. Спостерігаючи за повідомленнями ЗМІ по обидва боки кордону, створюється враження, що двосторонні відносини складаються головним чином з історичних суперечок. Тому слід пам'ятати, що історія не вичерпує відносин між Варшавою та Києвом. Звичайно, українські та польські портали новин з радістю публікують статті про історичні суперечки, тому що вони грають на емоціях і їх охоче читають. Це, звичайно, не означає, що такі статті не повинні публікуватися, але вони не повинні домінувати в інформаційному просторі та створювати помилкове враження, що польсько-українські відносини складаються головним чином з історичних суперечок. З польського боку слід розуміти, що героїзація УПА на державному рівні відбувається не тому, що вона несе відповідальність за етнічні чистки на Волині, а тому, що УПА воювала з СРСР до 1950-х років.

Слід погодитися зі словами голови українського Міністерства закордонних справ Павла Клімкіна, що історичні суперечки «зазвичай створюють атмосферу, в якій нам доводиться обговорювати інші двосторонні питання, але на них немає впливу»¹⁴. Польща та Україна не повинні бути заручниками історії, і це важливо, але не можна нівелювати історичної чутливості іншої сторони. Політичні керівники в Києві також повинні пам'ятати, що діяльність України в галузі історії (включаючи заборону польських ексгумацій) звужує поле діяльності кожного польського уряду щодо України.

2. Чого Україна хоче від Польщі?

Нейтралізація впливу історії на двосторонні відносини має супроводжуватися акцентом на спільних інтересах у численних сферах, в яких вони відбуваються. Пріоритети політики Польщі щодо України залишаються незмінними.

14. Pawło Klimkin: *Musimy wspólnie chronić nasz region przed Rosją, „Rzeczpospolita”, 23.10.2018, <https://www.rp.pl/Polityka/310239898-Pawlo-Klimkin-Musimy-wspolnie-chronic-nasz-region-przed-Rosja.htm> ?fbclid=IwAR1INJq9vkourxz2zLNg49y8m3NmrwMpznl71eeRs5yoh0RZAqL_8fQVkJE*

ми. Одним з таких проявів може бути стаття глави польської дипломатії від жовтня 2017 року під промовистою назвою «Варшава хоче союзу з Києвом»¹⁵. Можемо прочитати серед іншого такі слова: «Партнерство з Україною залишається ключовим завданням зовнішньої політики Польщі», і «Польща діє з глибоким переконанням, що для безпеки нашого континенту є необхідною європейська, політично та економічно стабільна Україна». Польський міністр написав лише два речення про історію. На жаль, стаття залишилася практично непоміченою в Україні та швидко була затьмарена подальшими історичними проблемами.

Залишається відкритим питання - що ж очікує Київ від Польщі? Яке має бути місце західного сусіда України в її європейській політиці, які цілі бачить Україна для Варшави? Зрозуміло, що концепція «польського адвоката» вимагає «ребрендингу» та модифікації з адаптацією до нових умов. Серед українських політиків та експертів необхідна глибока дискусія про те, як розвивати відносини з Польщею, також в контексті зростаючої кількості українців, що оселяються в Польщі. Кожна політика повинна будуватися на фаховому аналізі ситуації. Тим часом виникає враження, що українська сторона переконана, що історичні суперечки є виключно результатом «антиукраїнської» політики партії «Право та справедливість», яка проводиться нібито для мобілізації польських виборців.

3. Відновлення довіри та краще спілкування

Польсько-українське партнерство, що ґрунтується на багатьох спільних інтересах, має всі підстави для існування, але це також потребує відновлення довіри та покращення спілкування. В Україні помітні сильні суспільні симпатії щодо Польщі, тоді як в Польщі існує велика переконаність, що Україна є частиною Європи не лише географічно, а й повинна бути частиною

ЄС. Існує також розвинена інфраструктура контактів між Польщею та Україною, включаючи Консультативний комітет президентів Польщі та України, Польсько-український форум партнерства та Польсько-український форум істориків. Отже, існують канали діалогу, які потрібно розвивати.

Погіршення сприйняття України в Польщі у зв'язку з заборонаю ексгумації та героїзації УПА вимагає дій Києва. Протягом усіх цих років Україна не дбала про побудову свого позитивного іміджу в Польщі, залишивши це на опіку численних польських дружніх Україні середовищ. В епоху інформаційної війни та очевидних спроб Росії вплинути на погіршення польсько-українських відносин необхідні активні дії Києва у цьому питанні.

Порозуміння України з Росією буде неможливим ще багато років. Відкритим залишається питання про можливість польсько-українського порозуміння. Для його досягнення вимагається виконання певних базових умов та прагматизація підходу. Переоцінка, яка проходить зараз, є природним наслідком процесів, що відбуваються з обох боків кордону, проте це немає означати, що Польща та Україна не можуть працювати над такою моделлю взаємовідносин, яка дозволила б використати увесь великий існуючий потенціал.

15. Witold Waszczykowski: Warszawa chce sojuszu z Kijowem, „Rzeczpospolita”, 16.10.2017 <https://www.rp.pl/Publicystyka/310169934-Witold-Waszczykowski-Warszawa-chce-sojuszu-z-Kijowem.html>

Войцех Кононьчук, керівник українського відділу в Центрі східних досліджень (OSW) у Варшаві.

Вихідні дані

Фонд імені Фрідріха Еберта | Представництво в Україні
01004 Україна, Київ, Пушкінська 34

Відповідальний за друк:

Марсель Рьотіг | Директор, ФФЕ Київ

Тел.: +38 (044) 234 0038 | Факс: +38 (044) 451 4031

<http://fes.kiev.ua>

Замовлення публікацій:

[mail\(at\)fes.kiev.ua](mailto:mail(at)fes.kiev.ua)

Комерційне використання усіх публікацій, виданих Фондом ім. Фрідріха Еберта (ФФЕ) не дозволяється без письмового дозволу ФФЕ.

Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні

Фонд ім. Фрідріха Еберта (ФФЕ) - це політичний фонд, центральний офіс якого знаходиться у Німеччині. Наша діяльність зосереджена на ключових ідеях та цінностях соціал-демократії: свобода, справедливість та солідарність. Наша міжнародна співпраця забезпечується мережею представництв в більш ніж 100 державах. Наші зусилля спрямовані на підтримку політики мирної співпраці та прав людини, допомогу у створенні та консолідації демократичних інститутів,

що базуються на засадах соціальної справедливості та верховенства права, такими як вільні профспілки та сильне громадянське суспільство.

Ми активно виступаємо за соціальну, демократичну та конкурентоздатну Європу в рамках євроінтеграційних процесів. Саме в дусі цих принципів Представництво ФФЕ у Києві, з часу свого заснування у 1996 році, підтримує діалог з українськими партнерами, в тому числі із ширшого кола питань, таких як демократичний сталий розвиток та безпека людини.

Погляди, висловлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди Фонду ім. Фрідріха Еберта або організації, де працюють автори

ISBN 978-617-7157-80-8